



Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

8. května 2024*

„Řízení o předběžné otázce – Justiční spolupráce v občanských věcech – Směrnice (EU) 2019/1023 – Postupy restrukturalizace, insolvence a oddlužení – Článek 20 – Přístup k oddlužení – Článek 23 – Odchyly – Článek 23 odst. 4 – Vyloučení určitých kategorií dluhu z oddlužení – Vnitrostátní právní úprava vylučující z oddlužení daňové pohledávky a pohledávky na sociálním zabezpečení – Řádná odůvodněnost takového vyloučení“

Ve věci C-20/23,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím Tribunal da Relação do Porto (odvolací soud v Portu, Portugalsko) ze dne 14. prosince 2022, došlým Soudnímu dvoru dne 16. ledna 2023, v řízení

SF

proti

MV,

Instituto da Segurança Social IP,

Autoridade Tributária e Aduaneira,

Cofidis SA – Sucursal em Portugal,

za účasti:

José da Costa Araújo, jako insolvenční správce SF,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení: A. Prechal, předsedkyně senátu, F. Biltgen (zpravodaj), N. Wahl, J. Passer a M. L. Arastey Sahún, soudci,

generální advokát: J. Richard de la Tour,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

* Jednací jazyk: portugalština.

s ohledem na vyjádření, která předložili:

- za SF: U. Freitas, advogado,
- za Instituto da Segurança Social IP: A. Serrano, advogada,
- za portugalskou vládu: M. Afonso Brigas, P. Barros da Costa, A. de Almeida Morgado, I. Inverno a A. Rodrigues, jako zmocněnci,
- za španělskou vládu: A. Ballesteros Panizo, jako zmocněnec,
- za Evropskou komisi: G. Braun, J. L. Buendía Sierra a I. Melo Sampaio, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 11. ledna 2024,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 23 odst. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční), jakož i článku 16 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi SF, fyzickou osobou, která se dostala do úpadku (dále jen „dlužník“), na straně jedné, a MV, Instituto da Segurança Social IP (Institut sociálního zabezpečení, Portugalsko), Autoridade Tributária e Aduaneira (daňový a celní úřad, Portugalsko) a Cofidis SA – Sucursal em Portugal, na straně druhé, ve věci návrhu na oddlužení podaného dlužníkem v průběhu insolvenčního řízení, které se jej týká.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Body 78 a 81 odůvodnění směrnice o restrukturalizaci a insolvenční uvádějí:

„(78) Úplné oddlužení nebo ukončení zákazů činnosti po uplynutí nejdéle tří let nejsou vhodná za všech okolností, a proto mohou být zavedeny výjimky z tohoto pravidla, které jsou řádně opodstatněny důvody stanovenými ve vnitrostátním právu. Tyto výjimky by mohly být zavedeny například v případech, kdy je dlužník nepoctivý nebo jednal ve zlém úmyslu. Nemohou-li podnikatelé využít podle vnitrostátního práva předpoklad poctivosti a dobré víry, nemělo by důkazní břemeno takového jednání pro ně být zbytečně obtížné nebo zatěžující a bránit jim v zahájení postupu.

[...]

(81) Existuje-li řádně opodstatněný důvod podle vnitrostátního práva, může být vhodné možnost oddlužení u určitých kategorií dluhů omezit. Členské státy by měly mít možnost vyloučit zajištěné dluhy z možnosti oddlužení pouze do výše hodnoty zajištění, jak ji stanoví vnitrostátní právo, zatímco se zbývající částí dluhu by se mělo zacházet jako s dluhem nezajištěným. Členské státy by měly mít možnost vyloučit v řádně odůvodněných případech další kategorie dluhu.“

4 Článek 2 odst. 1 bod 10 této směrnice zní takto:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[...]

10) ‚úplným oddlužením‘ zrušení možnosti vymáhat na podnikatelích nesplacené pohledávky osvoboditelné od placení nebo zrušení nesplacených pohledávek osvoboditelných od placení jako takových v rámci postupu, který by mohl zahrnovat zpeněžení majetku nebo splátkový kalendář či obojí.“

5 Článek 20 uvedené směrnice, nadepsaný „Přístup k oddlužení“, stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby podnikatelé v úpadku měli přístup k nejméně jednomu postupu, jenž může vést k úplnému oddlužení v souladu s touto směrnicí.

Členské státy mohou požadovat ukončení obchodu, živnosti, řemesla nebo povolání, s nímž souvisejí dluhy podnikatele v úpadku.

2. Členské státy, ve kterých je úplné oddlužení podmíněno částečným splacením dluhu podnikatelem, zajistí, aby související povinnost splacení vycházela z individuální situace podnikatele, a zejména aby byla úměrná jeho postižitelnému nebo disponibilnímu příjmu a majetku během doby oddlužení a zohledňovala spravedlivý zájem věřitelů.

3. Členské státy zajistí, aby podnikatelé, kteří byli oddluženi, mohli využít stávajících vnitrostátních rámců poskytujících podnikatelskou podporu pro podnikatele včetně přístupu k příslušným a aktuálním informacím o těchto rámcích.“

6 Článek 23 této směrnice, nadepsaný „Odchylky“, v odstavci 4 stanoví:

„Členské státy mohou vyloučit určité kategorie dluhu z oddlužení nebo mohou omezit přístup k oddlužení nebo stanovit delší dobu oddlužení, pokud jsou taková vyloučení, omezení nebo delší doby řádně odůvodněny, jako například v případě:

a) zajištěných dluhů;

b) dluhů vyplývajících z trestních sankcí nebo s nimi souvisejících;

c) dluhů vyplývajících z deliktů odpovědnosti;

d) dluhů souvisejících s vyživovacími povinnostmi vyplývajících z rodinných vztahů, rodičovství, manželství nebo švagrovství;

- e) dluhů vzniklých po podání návrhu na postup vedoucí k oddlužení nebo po zahájení tohoto postupu a
- f) dluhů vyplývajících z povinnosti uhradit náklady na postup vedoucí k oddlužení.“

7 Článek 34 odst. 1 směrnice o restrukturalizaci a insolvenční stanoví:

„Členské státy přijmou a zveřejní do 17. července 2021 právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí, s výjimkou ustanovení nezbytných pro dosažení souladu s čl. 28 písm. a), b) a c), která přijmou a zveřejní do 17. července 2024, a ustanovení nezbytných pro dosažení souladu s čl. 28 písm. d), která přijmou a zveřejní do 17. července 2026. Znění těchto předpisů neprodleně sdělí [Evropské] [k]omisi.

Uvedené právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí členské státy použijí od 17. července 2021, s výjimkou ustanovení nezbytných pro dosažení souladu s čl. 28 písm. a), b) a c), která použijí od 17. července 2024, a ustanovení nezbytných pro dosažení souladu s čl. 28 písm. d), která použijí od 17. července 2026.“

8 Podle článku 35 této směrnice, v němž je stanoveno, že tato směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v Úředním věstníku Evropské unie, vstoupila uvedená směrnice v platnost dne 16. července 2019.

Portugalské právo

CIRE

9 Článek 235 Código da Insolvência e da Recuperação de Empresas (zákon o insolvenční a restrukturalizaci podniků), schváleného prostřednictvím Decreto-Lei n.º 53/2004 (nařízení s mocí zákona č. 53/2004) ze dne 18. března 2004 (*Diário da República* I, řada I-A, č. 66, ze dne 18. března 2004), ve znění Lei n.º 9/2022 (zákon č. 9/2022) ze dne 11. ledna 2022 (*Diário da República*, 1. řada, č. 7, ze dne 11. ledna 2022) (dále jen „CIRE“), nadepsaný „Obecná zásada“, zní takto:

„Pokud je dlužník fyzickou osobou, může mu být povoleno oddlužení ohledně insolvenčních pohledávek, které nebyly plně uspokojeny v insolvenčním řízení nebo do tří let od skončení insolvenčního řízení, za podmínek stanovených v této kapitole.“

10 Článek 242 odst. 2 CIRE stanoví:

„Poskytnutí zvláštních výhod věřiteli v insolvenčním řízení dlužníkem nebo třetí osobou je neplatné.“

11 Článek 245 odst. 2 písm. d) CIRE stanoví, že oddlužení se nevztahuje mimo jiné na „daňové pohledávky a pohledávky na sociálním zabezpečení“.

12 V průběhu roku 2022 provedla Portugalská republika směrnicí o restrukturalizaci a insolvenční zákonem č. 9/2022 ze dne 11. ledna 2022, který nepřinesl žádnou změnu v seznamu pohledávek vyloučených z oddlužení uvedeném v čl. 245 odst. 2 CIRE, mimo jiné daňových pohledávek a pohledávek na sociálním zabezpečení. Tento zákon neuvedl odůvodnění pro vyloučení posledně uvedených pohledávek.

LGT

- 13 Lei Geral Tributária (všeobecný zákon o daních), schválený Decreto-Lei n.º 398/98 (nařízení s mocí zákona č. 398/98) ze dne 17. prosince 1998 (*Diário da República* I, řada I-A, č. 290, ze dne 17. prosince 1998) (dále jen „LGT“), stanoví a definuje obecné zásady, jimiž se řídí portugalské daňové právo, pravomoci daňové správy a záruky přiznané daňovým poplatníkům.
- 14 Článek 5 LGT stanoví:
- „1. Účelem zdanění je uspokojovat finanční potřeby státu a dalších veřejných subjektů a podporovat sociální spravedlnost, rovné příležitosti a nezbytnou nápravu nerovností v rozdělení bohatství a příjmů.
2. Zdanění respektuje zásady obecnosti, rovnosti, legality a věcné spravedlnosti.“
- 15 Článek 30 odst. 2 a 3 LGT stanoví:
- „2. Daňový dluh je závazný a podmínky pro jeho snížení nebo zánik lze stanovit pouze v souladu se zásadou rovnosti a daňové legality.
3. Ustanovení předchozího odstavce mají přednost před jakýmkoli zvláštními právními předpisy.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 16 Rozsudkem ze dne 18. června 2018, který nabyl právní moci, byl dlužník prohlášen za osobu v úpadku.
- 17 Dne 23. ledna 2019 prvostupňový soud předběžně prohlásil dlužníkem podaný návrh na oddlužení za přípustný.
- 18 Dne 29. července 2022 předložil insolvenční správce dlužníka konečnou zprávu, v níž konstatoval, že by mělo být dlužníkovi schváleno oddlužení.
- 19 Rozhodnutím ze dne 3. října 2022 bylo dlužníkovi přiznáno oddlužení, z něhož byly na základě čl. 245 odst. 2 písm. d) CIRE vyloučeny daňové pohledávky a pohledávky na sociálním zabezpečení.
- 20 Dlužník podal proti tomuto rozhodnutí odvolání k Tribunal da Relação do Porto (odvolací soud v Portu, Portugalsko), který je předkládajícím soudem. Na podporu svého odvolání uvedl, že čl. 245 odst. 2 CIRE není v souladu s čl. 23 odst. 4 směrnice o restrukturalizaci a insolvenční, neboť vyloučení daňových pohledávek a pohledávek na sociálním zabezpečení z oddlužení není, v rozporu s tím, co je stanoveno v poslední uvedeném ustanovení, „řádně odůvodněn[o]“. Kromě toho by toto vyloučení bránilo dosažení cílů sledovaných touto směrnicí.
- 21 Předkládající soud konstatuje, že zákon č. 9/2022 ze dne 11. ledna 2022, kterým byla uvedená směrnice provedena do portugalského práva, neobsahuje žádné odůvodnění týkající se uvedeného vyloučení a takové odůvodnění nebylo uvedeno ani v návrhu zákona. Uvedený soud

podotýká, že vedle pochybností o slučitelnosti čl. 245 odst. 2 CIRE se zmíněnou směrnicí má rovněž pochybnosti o tom, zda vyloučení stanovené v tomto ustanovení brání mimo jiné dosažení cílů sledovaných Smlouvou o FEU a účinnosti unijního práva.

22 Za těchto podmínek se Tribunal da Relação do Porto (odvolací soud v Portu) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Musí být čl. 23 odst. 4 [směrnice o restrukturalizaci a insolventci] vykládán v tom smyslu, že vyloučení jiných dluhů než těch, které jsou uvedeny [v tomto ustanovení], je přípustné pouze v případě, že je „řádně odůvodněn[o]“?
- 2) Musí být možnost členských států vyloučit určité kategorie dluhu z oddlužení (za předpokladu, že je takové vyloučení řádně odůvodněno, jak stanoví čl. 23 odst. 4 [směrnice o restrukturalizaci a insolventci]) vykládána v tom smyslu, že umožňuje členským státům vyloučit daňové pohledávky (které nejsou v uvedeném článku uvedeny), čímž se dostávají do privilegovaného postavení?
- 3) V případě kladné odpovědi na tyto otázky, jaká kritéria musí takové odůvodnění splňovat ve smyslu unijního práva, aby bylo v souladu s obecnými zásadami unijního práva a základními právy, které musí dodržovat unijní normotvůrce a vnitrostátní zákonodárce [„zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti“ (článek 18 SFEU) a „svoboda podnikání“ (článek 16 [Listiny]), jakož i základní hospodářské svobody vnitřního trhu]?
- 4) V případě záporné odpovědi na tyto otázky, zahrnují definice (ve smyslu unijního práva a pro účely výkladu [směrnice o restrukturalizaci a insolventci]) pojmů „dluhy vyplývající z trestních sankcí nebo s nimi související“ a „dluhy vyplývající z deliktů odpovědnosti“ také daňové dluhy, jak stanoví vnitrostátní legislativní akt, kterým se provádí [směrnice o restrukturalizaci a insolventci] (zákon č. 9/2022 ze dne 11. ledna 2019)?“

K přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 23 Španělská vláda v podstatě uvádí, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je nepřípustná z důvodu, že směrnice o restrukturalizaci a insolventci nebyla použitelná na řízení, z něhož vychází věc v původním řízení, jelikož dotčený návrh na oddlužení byl podán před vstupem této směrnice v platnost.
- 24 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v rámci spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy zavedené článkem 267 SFEU je věcí pouze vnitrostátního soudu, kterému byl spor předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, aby s ohledem na konkrétní okolnosti věci posoudil jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání rozsudku, tak relevanci otázek, které Soudnímu dvoru klade. Týkají-li se tedy položené otázky výkladu unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen (rozsudek ze dne 22. února 2024, Consejería de Presidencia, Justicia e Interior de la Comunidad de Madrid a další, C-59/22, C-110/22 a C-159/22, EU:C:2024:149, bod 43, jakož i citovaná judikatura).
- 25 Z toho vyplývá, že k otázkám týkajícím se unijního práva se váže domněnka relevance. Soudní dvůr může odmítnout vydat rozhodnutí o žádosti podané vnitrostátním soudem pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad ustanovení unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také jestliže

Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (rozsudek ze dne 22. února 2024, Consejería de Presidencia, Justicia e Interior de la Comunidad de Madrid a další, C-59/22, C-110/22 a C-159/22, EU:C:2024:149, bod 44, jakož i citovaná judikatura).

- 26 Kromě toho z článku 35 směrnice o restrukturalizaci a insolvenční vyplývá, že tato směrnice vstoupila v platnost dne 16. července 2019. Článek 34 odst. 1 této směrnice dále stanoví, že členské státy přijmou, zveřejní a použijí právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu mimo jiné s článkem 23 uvedené směrnice do 17. července 2021. Z toho vyplývá, že od posledně uvedeného data byly členské státy povinny na základě čl. 288 třetího pododstavce SFEU zajistit plnou účinnost tohoto článku 23 [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 2. září 2021, Komise v. Německo (Provedení směrnic 2009/72 a 2009/73), C-718/18, EU:C:2021:662, bod 118 a citovaná judikatura].
- 27 V projednávané věci bylo rozhodnutí o oddlužení, které je předmětem sporu v původním řízení, přijato dne 3. října 2022. K tomuto datu byl tedy soud, který toto rozhodnutí přijal, povinen tak učinit při plném dodržování cílů a plnění povinností stanovených směrnicí o restrukturalizaci a insolvenční, aby tak naplnil čl. 288 třetí pododstavec SFEU.
- 28 Tento závěr není zpochybněn skutečností, že návrh na oddlužení, který vedl k vydání uvedeného rozhodnutí, byl podán před datem vstupu této směrnice v platnost. Článek 23 odst. 4 směrnice o restrukturalizaci a insolvenční totiž možnost členských států vyloučit z oddlužení určité kategorie dluhu, omezit přístup k oddlužení nebo stanovit delší dobu oddlužení podmiňuje tím, že tyto odchylky od oddlužení musí být řádně odůvodněny. Vzhledem k tomu, že tento požadavek odůvodnění vymezuje prostor pro uvážení členských států, pokud jde o přijímání uvedených odchylek, uplatní se i tehdy, pokud návrhy na oddlužení byly podány před vstupem této směrnice v platnost, ale rozhodnutí o těchto návrzích bylo přijato po uplynutí lhůty pro provedení uvedené směrnice.
- 29 Směrnice o restrukturalizaci a insolvenční se tudíž na spor v původním řízení použije a žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je přípustná.

K předběžným otázkám

K první otázce

- 30 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 23 odst. 4 směrnice o restrukturalizaci a insolvenční vykládán v tom smyslu, že vyloučení jiné konkrétní kategorie dluhu než těch, které jsou uvedeny v tomto ustanovení, z oddlužení, je možné pouze tehdy, je-li „řádně odůvodněno“.
- 31 V tomto ohledu je třeba předně konstatovat, že výčet konkrétních kategorií dluhu obsažený v tomto ustanovení je uveden výrazem „jako například v případě“ a výrazy se stejným významem jsou použity i v ostatních jazykových znění uvedeného ustanovení, včetně jeho portugalského znění. Ze znění tohoto ustanovení tudíž vyplývá, že konkrétní kategorie dluhu vyjmenované v tomto výčtu nejsou taxativní [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. dubna 2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Vyloučení veřejných pohledávek z oddlužení), C-687/22, EU:C:2024:287, bod 37].

- 32 Doslovný výklad čl. 23 odst. 4 směrnice o restrukturalizaci a insolvenční, podle něhož výčet uvedený v tomto ustanovení není taxativní, ale demonstrativní, je potvrzen bodem 81 odůvodnění této směrnice, z něhož vyplývá, že unijní normotvůrce měl za to, že členské státy „by měly mít možnost vyloučit v řádně odůvodněných případech další kategorie dluhu“ [rozsudek ze dne 11. dubna 2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Vyloučení veřejných pohledávek z oddlužení), C-687/22, EU:C:2024:287, bod 38].
- 33 Z toho vyplývá, že tento čl. 23 odst. 4 musí být vykládán v tom smyslu, že výčet konkrétních kategorií dluhu, který je v něm uveden, není taxativní, a že členské státy mohou vyloučit z oddlužení jiné konkrétní kategorie dluhu než ty, které jsou uvedeny v tomto ustanovení, v řádně odůvodněných případech [rozsudek ze dne 11. dubna 2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Vyloučení veřejných pohledávek z oddlužení), C-687/22, EU:C:2024:287, bod 39].
- 34 Nadto vzhledem k tomu, že unijní normotvůrce výslovně podmínil uplatnění této možnosti, jež byla přiznána členským státům v uvedeném čl. 23 odst. 4, tím, že taková vyloučení musí být „řádne odůvodněna“, Soudní dvůr judikoval, že přijme-li vnitrostátní zákonodárce takové odchylky, musí důvody těchto odchylek vyplývat z vnitrostátního práva nebo z postupu, který k nim vedl, a tyto důvody musí sledovat legitimní veřejný zájem [rozsudek ze dne 11. dubna 2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Vyloučení veřejných pohledávek z oddlužení), C-687/22, EU:C:2024:287, bod 42].
- 35 A dále, jak bod 78 odůvodnění směrnice o restrukturalizaci a insolvenční, který odkazuje na výjimky „které jsou řádně opodstatněny důvody stanovenými ve vnitrostátním právu“, tak bod 81 odůvodnění této směrnice, který odkazuje na „řádne opodstatněný důvod podle vnitrostátního práva“, umožňují konstatovat, že unijní normotvůrce měl za to, že stačí, jsou-li dodrženy podmínky stanovené za tímto účelem v různých vnitrostátních právních rádech [rozsudek ze dne 11. dubna 2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Vyloučení veřejných pohledávek z oddlužení), C-687/22, EU:C:2024:287, bod 43].
- 36 Konečně je třeba upřesnit, že, jak v podstatě uvedl generální advokát v bodě 42 svého stanoviska, směrnice o restrukturalizaci a insolvenční nevyžaduje, aby odůvodnění pro vyloučení určité kategorie dluhu z oddlužení bylo uvedeno v samotném aktu, kterým se tato směrnice provádí.
- 37 Jak je uvedeno v bodě 34 tohoto rozsudku, z uvedené směrnice totiž vyplývá, že odůvodnění, které musí členský stát poskytnout na podporu takového vyloučení, o jaké se jedná v původním řízení, musí vyplývat buď z postupu, který k tomuto vyloučení vedl, nebo z vnitrostátního práva. Pokud jde o první případ, jestliže podle vnitrostátního práva přípravné práce, preambule a důvodové zprávy k legislativním nebo správním aktům tvoří jejich nedílnou součást nebo jsou relevantní pro jejich výklad a obsahují odůvodnění vyloučení určité kategorie dluhu z oddlužení, je třeba mít za to, že toto odůvodnění je v souladu s požadavky čl. 23 odst. 4 této směrnice [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. dubna 2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Vyloučení veřejných pohledávek z oddlužení), C-687/22, EU:C:2024:287, bod 54]. Co se týče druhého případu, uvedené odůvodnění může být obsaženo i v jiných ustanoveních vnitrostátního práva, než v ustanovení obsahujícím toto vyloučení, jako je ustanovení vnitrostátního ústavního, zákonného nebo správního předpisu.
- 38 V projednávané věci vyplývá ze spisu, který má k dispozici Soudní dvůr, zaprvé, že čl. 103 odst. 1 Constituição da República Portuguesa (Ústava Portugalské republiky) stanoví, že účelem daňového systému je uspokojovat finanční potřeby státu a dalších veřejných subjektů

a spravedlivě rozdělovat příjmy a bohatství, a zadruhé, že články 5 a 30 LGT stanoví cíle a zásady odůvodňující vyloučení daňových pohledávek a pohledávek na sociálním zabezpečení z oddlužení, jako je uspokojování finančních potřeb státu, podpora sociální spravedlnosti a rovných příležitostí a nezbytná náprava nerovností v rozdělení bohatství a příjmů při respektování zásad obecnosti, rovnosti, legality, věcné spravedlnosti a závaznosti daňového dluhu. Podle všeho tedy *a priori* v portugalském právu existuje odůvodnění tohoto vyloučení. Je však na předkládajícím soudu, který má jako jediný pravomoc vykládat a uplatňovat vnitrostátní právo, aby posoudil, zda je uvedené vyloučení řádně odůvodněno podle vnitrostátního práva.

- 39 S ohledem na výše uvedené je třeba na první otázku odpovědět tak, že čl. 23 odst. 4 směrnice o restrukturalizaci a insolventci musí být vykládán v tom smyslu, že vyloučení jiné konkrétní kategorie dluhu než těch, které jsou uvedeny v tomto ustanovení, z oddlužení, je možné pouze tehdy, je-li řádně odůvodněno podle vnitrostátního práva.

K druhé otázce

- 40 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 23 odst. 4 směrnice o restrukturalizaci a insolventci musí být vykládán v tom smyslu, že členské státy mají možnost vyloučit z oddlužení některé konkrétní kategorie dluhu, jako jsou daňové pohledávky a pohledávky na sociálním zabezpečení, a přiznat jim tak privilegované postavení.
- 41 Za účelem zodpovězení této otázky je třeba připomenout, že, jak vyplývá z bodu 33 tohoto rozsudku, toto ustanovení musí být vykládáno v tom smyslu, že výčet konkrétních kategorií dluhu, který je v něm uveden, není taxativní, a že členské státy mohou vyloučit z oddlužení jiné konkrétní kategorie dluhu než ty, které jsou uvedeny v tomto ustanovení, v řádně odůvodněných případech.
- 42 Co se týče prostoru pro uvážení, kterým disponují členské státy při využití této možnosti, Soudní dvůr konstatoval, že směrnice o restrukturalizaci a insolventci, ani přípravné práce, jež vedly k jejímu přijetí, neobsahují žádné skutečnosti, které by mohly podpořit tezi, podle níž s ohledem na vnitřní soudržnost kategorií dluhu výslovně uvedených v čl. 23 odst. 4 této směrnice unijní normotvůrce zamýšlel omezit prostor pro uvážení členských států, pokud jde o vyloučení z oddlužení jiných kategorií dluhu než těch, které jsou vyjmenovány v uvedeném ustanovení, jako jsou daňové pohledávky a pohledávky na sociálním zabezpečení. Z těchto přípravných prací naopak konkrétně vyplývá, že tento normotvůrce měl rozhodně v úmyslu ponechat členským státům určitý prostor pro uvážení, aby mohly při provádění uvedené směrnice do vnitrostátního práva zohlednit hospodářskou situaci a vnitrostátní právní struktury [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. dubna 2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Vyloučení veřejných pohledávek z oddlužení), C-687/22, EU:C:2024:287, bod 40].
- 43 Kromě toho vyloučení takových pohledávek, jako jsou daňové pohledávky a pohledávky na sociálním zabezpečení, z oddlužení může být řádně odůvodněno. Ne všechny pohledávky totiž mají stejnou povahu, věřitelé nemají stejné postavení a vymáhání těchto pohledávek může sloužit specifickým cílům. Vzhledem k povaze daňových pohledávek a pohledávek na sociálním zabezpečení, jakož i k cíli vybírání daní a sociálních odvodů mohou mít členské státy legitimně za to, že veřejní institucionální věřitelé nejsou z hlediska vymáhání předmětných pohledávek v situaci srovnatelné se situací věřitelů v komerčním nebo soukromém sektoru. Za těchto podmínek možnost vyloučit daňové pohledávky a pohledávky na sociálním zabezpečení z oddlužení neznamena neoprávněné zvýhodnění veřejných institucionálních věřitelů oproti ostatním věřitelům, na které se takové vyloučení nevztahuje.

- 44 Článek 23 odst. 4 směrnice o restrukturalizaci a insolvenční tudíž neomezuje prostor pro uvážení, jímž disponují členské státy při výběru jiných kategorií dluhu, než jsou ty, které jsou vyjmenovány v tomto ustanovení, které zamýšlejí vyloučit z oddlužení [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. dubna 2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Vyloučení veřejných pohledávek z oddlužení), C-687/22, EU:C:2024:287, bod 41].
- 45 S ohledem na výše uvedené je třeba na druhou otázku odpovědět tak, že čl. 23 odst. 4 směrnice o restrukturalizaci a insolvenční musí být vykládán v tom smyslu, že členské státy mají možnost vyloučit z oddlužení některé konkrétní kategorie dluhu, jako jsou daňové pohledávky a pohledávky na sociálním zabezpečení, a přiznat jim tak privilegované postavení, pokud je takové vyloučení řádně odůvodněno podle vnitrostátního práva.

K třetí otázce

- 46 Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu je, zda přezkum řádné odůvodněnosti vyloučení určité kategorie dluhu z oddlužení, které zavedl členský stát ve svém vnitrostátním právním řádu, musí být proveden zejména s ohledem na zásadu zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti stanovenou v článku 18 SFEU, svobodu podnikání zakotvenou v článku 16 Listiny, jakož i základní hospodářské svobody vnitřního trhu.
- 47 V tomto ohledu je třeba připomenout, že z ducha spolupráce, v němž má být vedeno řízení o předběžné otázce, vyplývá, že je nezbytné, aby vnitrostátní soud ve svém předkládacím rozhodnutí uvedl konkrétní důvody, proč má za to, že je odpověď na jeho otázky týkající se výkladu některých ustanovení unijního práva nezbytná k vyřešení sporu, který mu byl předložen (rozsudek ze dne 28. listopadu 2023, Commune d'Ans, C-148/22, EU:C:2023:924, bod 43 a citovaná judikatura).
- 48 Podle ustálené judikatury platí, že v rámci spolupráce Soudního dvora a vnitrostátních soudů vyžaduje potřeba dospět k výkladu unijního práva, který bude pro vnitrostátní soud užitečný, aby uvedený soud důsledně dodržoval požadavky kladené na obsah žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, které jsou výslovně uvedeny v článku 94 jednacího řádu Soudního dvora (rozsudek ze dne 28. listopadu 2023, Commune d'Ans, C-148/22, EU:C:2023:924, bod 44 a citovaná judikatura).
- 49 Podle čl. 94 písm. c) jednacího řádu je nezbytné, aby předkládací rozhodnutí obsahovalo uvedení důvodů, na základě kterých má předkládající soud pochybnosti o výkladu určitých ustanovení unijního práva, jakož i vztah, který spatřuje mezi těmito ustanoveními a vnitrostátními právními předpisy použitelnými ve sporu v původním řízení (rozsudek ze dne 28. listopadu 2023, Commune d'Ans, C-148/22, EU:C:2023:924, bod 46 a citovaná judikatura).
- 50 V projednávané věci je nutno konstatovat, že předkládací rozhodnutí neobsahuje údaje umožňující pochopit vztah, který předkládající soud spatřuje mezi ustanoveními unijního práva, o jejichž výklad žádá, a vnitrostátními právními předpisy použitelnými na spor v původním řízení.
- 51 Za těchto podmínek je třetí otázka nepřijatelná.

Ke čtvrté otázce

- 52 S ohledem na odpověď na první a druhou otázku není důvodné odpovídat na čtvrtou otázku.

K nákladům řízení

- 53 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 23 odst. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční)

musí být vykládán v tom smyslu, že

vyloučení jiné konkrétní kategorie dluhu než těch, které jsou uvedeny v tomto ustanovení, z oddlužení, je možné pouze tehdy, je-li řádně odůvodněno podle vnitrostátního práva.

- 2) Článek 23 odst. 4 směrnice 2019/1023

musí být vykládán v tom smyslu, že

členské státy mají možnost vyloučit z oddlužení některé konkrétní kategorie dluhu, jako jsou daňové pohledávky a pohledávky na sociálním zabezpečení, a přiznat jim tak privilegované postavení, pokud je takové vyloučení řádně odůvodněno podle vnitrostátního práva.

Podpisy